

ASIA Vahingonkorvausvaatimukseen ja tietopyyntöihin vastaaminen**KANTELU**

Kantelija arvostelee oikeuskanslerille 17.12.2015 osoittamassaan kirjoituksessa Rovaniemen kaupungin viranhaltijoiden menettelyä asiassa, joka koskee Rovaniemen kaupungin katuverkon ylläpitoa. Kantelija on osoittanut kaupungin viranhaltijoille kevään 2014 jälkeen useita tietopyyntöjä ja 9.1.2015 päivätyn vahingonkorvausvaatimuksen, joihin hän ei kertomansa mukaan ole saanut vastausta. Lisäksi kantelija kertoo jättäneensä kaupungille 26.11.2014 aloitteen, jota ei ole hänen käsityksensä mukaan käsitelty asianmukaisesti.

SELVITYS

Rovaniemen kaupunki on toimittanut 11.4.2016 päivätyn selvityksen.

VASTINE

Kantelija on antanut 1.6.2016 päivätyn vastineen.

RATKAISU

Tieto- ja toimenpidepyynnöt sekä aloite

Kantelija on vuosien 2012 – 2015 aikana esittänyt Rovaniemen kaupungille useita toimenpide- ja tietopyyntöjä, jotka koskevat raskaiden ajoneuvojen liikennöimistä eräällä tiellä Rovaniemen kaupungissa. Kyseinen tie on kantelun mukaan asemakaavan mukainen katu, ja se muodostaa yhteyden Lapin ELY-keskuksen hallinnoimalle maantielle. Kantelun mukaan raskaiden ajoneuvojen liikennöiminen on aiheuttanut kyseisen tien varrella oleville asuinrakennuksille va-

hinkoja mm. tärinästä, minkä lisäksi liikenne aiheuttaa vaaratilanteita ja voimakasta melua. Kantelu on rajattu koskemaan tapahtumia kevään 2014 jälkeen.

Kanteluasiakirjoista ilmenee, että kantelija on huhtikuun 2014 ja syyskuun 2015 välillä tehnyt Rovaniemen kaupungille ainakin 19 asiaa koskevaa ilmoitusta, muistutusta, toimenpide- ja tietopyyntöä, vaatimusta tai vastinetta. Kantelija on 26.11.2014 osoittanut kaupunginjohtajalle kirjeen, josta kantelija käyttää kirjoituksissaan termiä ”aloite” ja jossa selostetaan liikenteen haittoja omakotiasumiselle, esitetään johtopäätöksiä ja mm. yleisiä kysymyksiä kyseessä olevan tien alueen liikenneturvallisuudesta sekä kaupunkialueiden suunnittelusta ja kehittämistä. Kirjeessä on toivottu kaupunginjohtajan arvioivan, voitaisiinko pyyntöä raskaan liikenteen kieltämisestä kyseisellä tiellä edistää kaupungin hallinnossa, ja voisiko tämä toimia aloitteen valmistelijana ja esittelijänä. Kirjelmän on allekirjoittanut kantelija maininnalla ”tien asukkaiden puolesta”.

Hallintolain (434/2003) 7 §:ssä säädetään hallinnon palveluperiaatteesta ja palvelun asianmukaisuudesta, että asiointi ja asian käsittely viranomaisessa on pyrittävä järjestämään siten, että hallinnossa asioiva saa asianmukaisesti hallinnon palveluita ja viranomainen voi suorittaa tehtävänsä tuloksellisesti.

Hallintolain 8 §:n mukaan viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkailleen tarpeen mukaan hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa sekä vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin. Neuvonta on maksutonta. Jos asia ei kuulu viranomaisen toimivaltaan, sen on pyrittävä opastamaan asiakas toimivaltaiseen viranomaiseen.

Hallintolain esitöissä (HE 72/2002 vp) viranomaisen neuvontavelvollisuutta rajataan edellytyksellä neuvonnan konkreettisesta tarpeesta. Säännös ei hallituksen esityksen mukaan myöskään velvoittaisi viranomaista vastaamaan laajoihin ja yleisluontoisiin tiedusteluihin (s. 58). Ylimpien laillisuusvalvojien ratkaisukäytännössä on vakiintuneesti katsottu viranomaisen neuvontavelvollisuuteen kuuluvan, että viranomaisen tulee vastata toimialaansa kuuluviin asiallisiin ja riittävän yksilöityihin kysymyksiin ja tiedusteluihin ilman aiheetonta viivytystä. Hallinnon asiakkaan yhteydenottoon on vastattava, mikäli hän kirjoituksensa perusteella selvästi jää odottamaan vastausta. Yleiset mielipidekirjoituksen tyyppiset kirjeet, jotka on mahdollisesti osoitettu usealle eri viranomaiselle, eivät välttämättä edellytä kaikissa tapauksissa erillistä vastaamista.

Kantelussa tarkoitettu kuntokatselmus tai kuntotarkastus, jota koskevia asiakirjoja kantelija ei kirjoituksensa mukaan ole saanut tietoonsa, on tehty ilmeisesti syksyllä 2013, kun kyseessä olevalla tiellä oltiin aloittamassa katutyötä. Kantelija on kirjoituksessaan 21.11.2014 pyytänyt tuomaan tietoon, onko Rovaniemen kaupungilla hallussaan ennen tien työmaavaiheen alkua laadittu kiinteistöjen rakennusten kuntotarkastuksen aineisto. Kaupungininsinööri on 4.12.2014 päivätyssä vastauksessaan todennut, että urakoitsija on vapaaehtoisesti teettänyt kiinteistöjen kuntotarkastuksen ulkopuolisella toimijalla, ja että tällä urakoitsijalla turvaa oikeutensa mahdollisissa vahingonkorvausvaateissa. Kuntotarkastus on vastauksen mukaan urakoitsijan omaisuutta eikä ole myöskään kaupungin käytössä.

Rovaniemen kaupungin selvityksessä ei oteta kantaa oikeuskanslerinviraston selvityspyynnösissä esitettyihin kysymyksiin, jotka koskivat kuntokatselmusasiakirjoja, mahdollista asiakirjapyyntöä sekä aloitteen käsittelyä. Selvityksessä on lueteltu kantelijan yhteydenottoja ja joidenkin osalta selostettu, milloin niihin on vastattu ja miten. Johtopäätöksenä todetaan, että kaupunki on pyrkinyt kaikkiin keinoin vähentämään ja pienentämään liikenteen haittoja alueella sekä saattamaan liikennejärjestelyt nykypäivän vaatimusten mukaisiksi.

OIKEUSKANSLERINVIRASTO

Totean tältä osin, että kantelijan kirjoitus 21.11.2014 on mahdollista tulkita muuksi kuin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999, julkisuuslaki) 13 §:n mukaiseksi asiakirjapyynnöksi. Kanteluasiakirjoista ei käy ilmi, että Rovaniemen kaupunki olisi myöskään käsitellyt kyseisiä kuntotarkastusasiakirjoja koskevaa tiedustelua julkisuuslain mukaisena asiakirjapyynnönä. Viranomaisen asiakirjan käsitteestä säädetään julkisuuslain 5 §:ssä. Asiakirjapyynnön esittämisestä, pyynnön käsittelemisestä ja asiakirjan antamisesta päättämisestä säädetään lain 13 – 14 §:ssä. Asiakirjan antamatta jättämisestä voi valittaa julkisuuslain 33 §:n mukaisesti. Viranomaisen asiakirjan julkisuutta tai salassapitoa koskevan asian voi siten sisällöllisesti ja lainvoimaisesti ratkaista hallintotuomioistuin.

Kirjoituksen sanamuodot huomioon ottaen minulla ei ole oikeudellisia perusteita katsoa, että kaupungin viranhaltija olisi menetellyt virheellisesti vastatessaan kirjeeseen edellä kuvatulla tavalla.

Kantelijan muut ”tietopyynnöt” ovat luonteeltaan varsin yleisiä tiedusteluja mm. siitä, millä tavoin kaupunki aikoo kyseessä olevan tien aluetta kehittää ja suunnitella sekä ottaa asukkaiden kokemat haitat huomioon suunnittelussa. Oikeuskanslerin toimivaltaan ja tehtäviin viranomaisen toiminnan laillisuusvalvojana kuuluu oikeudellisesti arvioida, onko viranomainen menetellyt sille lain mukaan kuuluvan toimi- ja harkintavallan rajoissa. Kunnan itsehallintoon kuuluu varsin laaja harkintavalta päättää niistä toimenpiteistä, joihin se katsoo olevan perusteita ryhtyä esimerkiksi alueiden suunnittelussa ja tarkoituksenmukaisten liikennejärjestelyiden kehittämiseksi. Asiassa ei ole ilmennyt, että kaupungin kadunpidosta vastaavat viranomaiset olisivat ylittäneet harkintavaltansa rajat tai muuten menettelleet lain tai virkavelvollisuuksiensa vastaisesti, vaikka eivät kaikilta osin ole ryhtyneet kantelijan toivomiin toimenpiteisiin.

Edellä mainittuun ”aloitteeseen” 26.11.2014 kaupunginjohtaja on vastannut 27.5.2015 päivätyllä kirjeellä, jossa viitataan kaupungininsinöörin tilannetta koskevaan selvitykseen 13.5.2015 ja todetaan muun ohessa, ettei kaupungilla ole tarkoitusta rajoittaa raskaan liikenteen liikennöintiä kyseessä olevalla tiellä nykyisestään. Aloitetta ei ole käsitelty vanhan kuntalain (410/1995) 23 §:n mukaisena kuntalaisen aloitteena. Kantelijan aloitekirjelmän sisällön ja kysymysten laajuuden ja yleisyyden huomioon ottaen katson, ettei kaupunginjohtajan menettelyä olla ohjaamatta kirjelmää kuntalaisaloitteena käsiteltäväksi voida pitää virheellisenä. Vastamiseen käytetyn ajan pituutta sen sijaan voidaan perustellusti arvostella. Lisäksi voidaan todeta, että kaupungininsinöörin selvitys olisi tullut oheistaa kantelijalle annettuun vastaukseen, mikä lienee ollut tarkoituksenakin.

Saadun selvityksen perusteella voidaan todeta, että kaupunginjohtajalle 8.6.2015 ja 22.9.2015 lähetettyihin muistutuksiin toimenpide- ja tietopyynnöistä ei ole vastattu. Näiden osalta voidaan todeta, että kirjeisiin olisi hallintolaisissa säädetty palveluperiaate ja viranomaisen neuvontavelvollisuus huomioon ottaen tullut vastata ilman aiheetonta viivytystä. Yksittäistapauksessa vastaus voi olla kiittävä viestin vastaanottamisesta ja esimerkiksi viittaus asiassa aiemmin annettuun vastaukseen tai toteamus siitä, että asian käsittely on joiltakin osin vielä kesken. Kokonaan vastaamatta jättämistä ei yleensä voida pitää hyvän hallinnon mukaisena menettelytapana. Tarvittaessa asiakkaalle vastaamisen voi siirtää toisen viranhaltijan tehtäväksi, mikäli tämä edistää asian käsittelyn joutuisuutta.

Vahingonkorvausvaatimus

Kantelija on osoittanut Rovaniemen kaupungille 9.1.2015 päivätyyn vahingonkorvausvaatimuksen, jossa hän esittää omistamalleen asuinrakennukselle syntyneen vaurioita liikenteen aiheuttamasta tärinästä. Kirjelmässä esitetään korjauskustannuslaskelma ja selkeä korvausvaatimus. Kantelija on muistuttanut vaatimuksestaan kaupungininsinöörille 9.3.2015 lähettämässään sähköpostiviestissä. Kantelijalle on 18.3.2015 vastattu, että asia on siirretty lakiasiainyksikköön, että asia on vakuutusyhtiön käsittelyssä ja että yksikössä ”odotellaan päätöstä”. Kaupungininsinöörin selvityksessä 13.5.2015 todetaan, että korvausasian käsittely on edelleen kesken.

Oikeuskanslerinviraston esittelijä on Rovaniemen kaupungin selvityksen (11.4.2016) antamisen jälkeen 14.4.2016 tiedustellut, onko kantelijan vahingonkorvausvaatimuksen käsittely vielä kaupungissa kesken. Kaupunginlakimiehen sähköpostivastauksen mukaan vastuuvahinkoasian käsittely on edelleen kesken vakuutusyhtiössä. Asiaa on tiedusteltu Rovaniemen kaupungilta uudelleen 8.11.2016. Kaupunginlakimiehellä 9.11.2016 saadun tiedon mukaan asian käsittely on edelleen vakuutusyhtiössä kesken.

Perustuslain 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla.

Hallintolain 23 §:n mukaan asia on käsiteltävä ilman aiheutonta viivytystä. Viranomaisen on esitettävä asianosaiselle tämän pyynnöstä arvio päätöksen antamisajankohdasta sekä vastattava käsittelyn etenemistä koskeviin tiedusteluihin.

Totean, että vahingonkorvausta koskeva asia on ollut kaupungissa vireillä pian kaksi vuotta. Tällaista käsittelyaikaa ei asiaa objektiivisesti arvioiden voida pitää kohtuullisena siitä huolimatta, että korvausvaatimus on lähetetty ensi vaiheessa vakuutusyhtiön käsiteltäväksi. Kaupungin olisi tullut huolehtia siitä, että vakuutusyhtiö käsittelee korvausasian osaltaan viivytyksettä, ja tekee sen jälkeen oman ratkaisunsa asiassa. Viranomaisen palvelu tulee palveluperiaatteen mukaisesti järjestää asianmukaisesti ja siten, että vireillä olevien asioiden käsittelyn etenemistä ja viivytyksetöntä ratkaisemista myös seurataan riittävän tehokkaasti.

Selvyiden vuoksi totean vielä, että viime kädessä vahingonkorvausasia ja siihen liittyvät näyttökysymykset voidaan ratkaista yleisessä tuomioistuimessa riita-asiana. Oikeuskanslerin tehtäviin ja toimivaltaan ei kuulu sisällöllisesti arvioida vahingonkorvausta koskevia kysymyksiä siinäkään tapauksessa, että väitetyn vahingon esitettäisiin syntyneen viranomaisen toiminnan seurauksena.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Asiassa saadun selvityksen mukaan kantelijan kirjeisiin 8.6.2015 ja 22.9.2015 ei ole vastattu siten kuin hyvän hallinnon vaatimukset edellyttävät. Kiinnitän Rovaniemen kaupunginjohtajan huomiota edellä palveluperiaatteesta ja viranomaisen neuvontavelvollisuudesta lausuttuun.

OIKEUSKANSLERINVIRASTO

Vahingonkorvausvaatimuksen osalta totean, että Rovaniemen kaupunki ei ole käsitellyt kantelijan 9.1.2015 jättämää vahingonkorvausvaatimusta kohtuullisessa ajassa. Kiinnitän Rovaniemen kaupungin huomiota perustuslain ja hallintolain säännöksiin asian käsittelyn viivytyksettömyydestä ja kehotan kaupunkia huolehtimaan siitä, että ratkaisu korvausvaatimukseen annetaan mahdollisimman pian. Pyydän Rovaniemen kaupunkia toimittamaan minulle tiedon asian ratkaisemisesta.

Muihin laillisuusvalvonnallisiin toimenpiteisiin kantelukirjoitus ei ole antanut aihetta.

Apulaisoikeuskansleri

Risto Hiekkataipale

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Anu Rätty

OIKEUSKANSLERINVIRASTO
